

Ильченко В.Н., Мацак М.Н., Янчар А.Н.
Днепропетровская государственная финансовая академия

АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье рассмотрены теоретические стороны индексов устойчивого развития, определены условия перехода Украины к устойчивому развитию. Проведена сравнительная характеристика устойчивого развития промышленных регионов Украины. Определена необходимость и препятствия формирования условий устойчивого развития в промышленных регионах Украины.

Ключевые слова: устойчивое развитие, промышленные регионы, индикаторы устойчивого развития, социально-экономическое развитие, стратегия развития.

Pchenko V.N., Matsak M.N., Yanchara A.N.
Dnipropetrovsk State Finance Academy

ANALYSIS OF KEY INDICATORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL REGIONS OF UKRAINE

Summary

In the article the theoretical side of indices of sustainable development and conditions of Ukraine's transition to sustainable development are described. The comparative characteristics of the sustainable development of the industrial regions of Ukraine are performed. Necessity and obstacles creating conditions for sustainable development in the industrial regions of Ukraine are identified.

Keywords: sustainable development, industrial areas, indicators of sustainable development, socio-economic development, strategy of development.

УДК 330.342+332.2

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ОЗБРОЄНЬ НА ТЛІ ЗАГОСТРЕННЯ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Кам'янецька О.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

У статті аналізуються сучасний стан розвитку ринку озброєнь світу. Досліджуються тенденції в його зміні як результат загострення геополітичних конфліктів та багатополаризації світу. Визначається місце України на ринку озброєнь та вплив військового конфлікту на його подальший розвиток.

Ключові слова: ринок озброєнь, багатополарність, військовий потенціал, геополітичний конфлікт, експортер, імпортер.

Постановка проблеми. Зміна геополітичної ситуації в світі у бік багатополарності, поява нових центрів сили, кожний з яких має власні економічні, політичні та інші інтереси, призводить до зростання напруження у відносинах між країнами, загострення військових конфліктів та появи нових. При цьому вплив міжнародних організацій, не зважаючи на їх авторитетність та тривале існування, стає все менш ефективним, про що свідчить поява все нових конфліктів та напруження у взаємовідносинах між провідними країнами світу. Все це сприяє формуванню нових тенденцій на світовому ринку озброєнь.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам розвитку світового ринку озброєнь та міжнародної військово-економічної співпраці України присвячені праці таких вчених, як В. Бегма, Л. Безчасний, О. Бодрук, В. Борохвостов, В. Будкін, О. Власюк, А. Гальчинський, О. Гергель, М. Єрмошенко, А. Зленко, В. Кириленко, А. Лук'янов, А. Шевцов, В. Мунтіян, В. Новицький, Г. Перепелиця, С. Пирожков, І. Семеніхін, М. Сунгуровський, В. Юрчук та інші. Однак, з огляду на постійну зміну у геополітичній ситуації в світі та виникнення все нових військових конфліктів, дослідження тенденцій

розвитку світового ринку озброєнь та визначення місця України на ньому є актуальним та нагальним.

Мета статті. Головною метою статті є: аналіз ринку озброєнь світу та тенденції в його зміні як результат загострення геополітичних конфліктів та багатополаризації світу; визначення місця України на ринку озброєнь та вплив військового конфлікту на його подальший розвиток.

Виклад основного матеріалу. За даними досліджень міжнародної організації «Стокгольмський інститут дослідження проблем миру» (SIPRI) у 2013 році витрати на озброєння у світі склали 1,75 трлн. дол. США [6]. Слід зазначити, що в розвинених країнах витрати на озброєння постійно зменшуються, в той час як у більшості країн, що розвиваються, вони збільшуються, що і дає загальне світове зростання. На кінець 2013 р. лідерами в отриманні в отриманні озброєнь серед регіонів були Азія і Океанія (47% світового імпорту) та Близький Схід (19%). Імпорт озброєнь європейськими країнами зменшився на 25% та склав 21% [1].

Статистичні дані підтверджують, що країни, які розвиваються останніми роками постійно нарощують свій військовий потенціал (табл. 1) [7].

Таблиця 1

Розподіл світового ринку озброєнь за експортерами та імпортерами (2004-2008 рр., 2009-2013 рр.) [7]

Країни	Частка ринку у 2004-2008 рр., %	Частка ринку у 2009-2013 рр., %	Основні покупці
США	30	29	Австралія, Південна Корея, ОАЕ
Росія	24	27	Індія, Китай, Алжир
Німеччина	10	7	США, Греція, Ізраїль
Китай	2	6	Пакистан, Бангладеш, М'янма
Франція	9	5	Китай, Марокко, Сінгапур
Великобританія	4	4	Саудівська Аравія, США, Індія
Іспанія	2	3	Норвегія, Австралія, Венесуела
Україна	2	3	Китай, Пакистан, Росія
Італія	2	3	Індія, ОАЕ, США
Ізраїль	2	2	Індія, Туреччина, Колумбія

Є країни, які паралельно акцентують увагу і на імпорті і на експорті зброї (США, Південна Корея), що пояснюється розвитком міжнародної кооперації при виробництві цієї продукції.

Особливо зростання експорту зброї за останнє десятиліття помітне у Китаї, Україні, Іспанії та Ізраїлі.

Таблиця 2

Найбільші світові експортери зброї, млн. дол. США (ціни 1990-го року) [7]

	Країна	2001р.	2005р.	2010 р.	2012 р.
1	США	5908	6700	8641	8760
2	Росія	5896	5134	6039	8003
3	Китай	499	303	1423	1783
4	Україна	700	290	201	1344
5	Німеччина	850	2080	2340	1206
6	Франція	1297	1724	1834	1139
7	Великобританія	1368	1039	1054	863
8	Італія	880	538	806	847
9	Іспанія	7	108	513	720
10	Ізраїль	203	583	503	533

Серед імпортерів, найбільші обсяги представлені переважно країнами, що розвиваються (табл. 3).

Таблиця 3

Найбільші світові імпортери зброї, млн. дол. США (ціни 1990-го року) [7]

	Країна	2001р.	2005р.	2010 р.	2012 р.
1	Індія	911	1036	1810	3337
2	Австралія	364	470	380	1677
3	Південна Корея	1262	686	1821	1131
4	Сінгапур	622	543	1123	1078
5	США	301	501	808	893
6	Алжир	418	156	1518	791
7	Саудівська Аравія	158	332	939	2580
8	Греція	710	389	563	703
9	Китай	2015	3511	1481	559
10	ОАЕ	243	2198	748	493

Найбільші імпортери (Індія, Саудівська Аравія) постійно нарощують закупівлю озброєнь, в той час як інші (наприклад, Китай) навпаки – зменшують, інтенсивно розвиваючи цю галузь у себе.

На Близькому Сході найбільше витрачають на зброю Ірак та Саудівська Аравія, у 2013 році сума склала 150 млрд. дол. США, що на 4% більше ніж у 2012 році.

Саудівська Аравія вже випереджає Великобританію, Японію та Францію та практично займає 4 місце серед держав з найбільшими витратами на військові потреби (у 2013 р. вона збільшила свій військовий бюджет на 14% (67 млрд. дол. США)) та відноситься до переліку країн, що подвоїли витрати на озброєння з 2004 року (нарядно із Китаєм та Росією) основною причиною чого є запобігання розгортання сценарію «арабської весни» в країні та погіршення відносин із Іраном.

З тих же міркувань Бахрейн також збільшив витрати бюджету на озброєння на 26%. Однак найбільше збільшення (до 27%) мало місце в Іраку, постійним партнером якого є США.

Китай, як і на інших ринках, стрімко виходить вперед та постійно збільшує бюджетні витрати на озброєння (у 2013 році – 7,4%). Окрім цього, постійно збільшується частка Китаю у світовому експорті. За даними експертів, у період з 2009 по 2013 вона зросла з 2 до 6%, а обсяг поставок техніки та озброєння зріс на 212%. Постійно збільшується і коло країн-покупців, проте, це все ще переважно країни, що розвиваються. Однак вдосконалення технологій та виробництво, а також нижча ціна все більше приваблюють нові країни.

Китай поступово витісняє Росію з таких її основних ринків, як Алжир, Венесуела, Єгипет, Судан, паралельно зменшуючи імпорту з Росії, причиною чого стала можливість вже самостійно виробляти зброю, аналогічну російській [2].

Однак, все ж таки більшість ринків все ще закриті для Китаю: деякі з політичних причин (Індія, Південна Корея, Японія, Австралія), інші (розвинуті країни) через все ще існуючі суттєві недоліки та недоробки в китайській продукції.

В Західній Європі національні оборонні бюджети після закінчення холодної війни суттєво скоротились – з 3,5% ВВП у 1980-ті рр. до 1,75% ВВП на сьогодні. Також, із початком фінансової кризи у 2008 році 18 з 31 держави ЄС та НАТО знизили рівень військових витрат більш ніж на 10% в абсолютному значенні.

Зниження оборонних витрат в Європі паралельно вплинуло й на інвестиції в дослідження та технології. США інвестує в НДДКР 35% військового бюджету, в той час як в Європі цей показник складає біля 20%, з яких 85% витрачається всередині країни. Європейські країни намагаються розвивати національні оборонні галузі, в результаті чого виробники з інших країн мають обмежений доступ до внутрішніх ринків. На сьогодні в ЄС існує біля 89 військових програм, однак через закритість інформації багато з них дублюються.

Безперечним лідером на світовому ринку озброєнь залишається США, не зважаючи на певне зменшен-

ня їх частки ринку за останні 5 років. У 2013 році бюджетна стаття скоротилась на 7,8% як наслідок закінчення війни в Іраку, поступовому виведенню військ з Афганістану та скорочення бюджетних витрат, прийнятих Конгресом у 2011 році. В країнах Західної та Східної Європи режим економії нарощує тенденції. Головним трендом у військовій промисловості США на сьогодні є консолідація галузі та зниження витрат у виробництві озброєння. Система субсидіювання дуже жорстка та доступна лише тим компаніям, які в змозі знизити витрати в результаті злиттів [3].

В Африці також у 2013 році збільшились витрати на 8,3%, досягнувши 44,9 млрд. дол. США. Серед африканських країн Алжир має найбільші витрати, які складають 10 млрд. дол. США. Це зростання на 8,8% порівняно із 2012 роком та 176% порівняно із 2004 року. Ангола в свою чергу також збільшила військову статтю бюджету на 36% та стала країною із найбільшими витратами на озброєння у Чорній Африці та другою на континенті.

Росія, яка на сьогодні все більше позиціонує та заявляє про себе, як нового глобального лідера, постійно нарощує свою військову потужність. Обсяги виробництва в оборонній промисловості складають біля 20 млрд. дол. США, з яких 65% – це державне замовлення, а 35% – експорт. Якщо у 2002 р. обсяг державного оборонного замовлення складав 62 млрд. рублів, то у 2007 році цей показник зріс майже у 5 разів та досяг 300 млрд. рублів, у 2009 році – до 1,2 трлн. рублів, у 2012 році – 1,769 трлн. рублів, у 2013 році – 2,236 трлн., та у 2014-му ця сума сягатиме 2,625 трлн. рублів [8]. У 2012 році витрати на озброєння збільшились на 16% та досягли 4,4% ВВП. Згідно до Державного плану озброєнь частка витрат на оборону до 2015 року повинна зрости до 4,8% ВВП, загальний обсяг витрат досягнути 20 трлн. рублів (біля 700 млрд. дол. США). Кількість зайнятих у цій галузі складає біля 4 млн. чоловік. На сьогодні стратегічному розвитку галузі перш за все сприяє розвиток системи внутрішніх поставок та державного замовлення.

Очевидним є пріоритетність розвитку цієї галузі для Росії, результатом чого є втягування сусідніх

держав у військові конфлікти.

Україна, в свою чергу, витрачає у 29 разів менше на озброєння ніж Росія.

Ринок озброєнь чи не єдиний, на якому Україна поки що займає лідируючі позиції у світі. В країні все ще є ресурси та потенціал виробляти конкурентоздатну та безаналогову у світі продукцію. Однак, не зважаючи на невелике збільшення частки світового ринку озброєнь, Україна має серйозні структурні проблеми для подальшого розвитку цього сегменту. А саме: постійна нестача коштів на НДДКР, старіння кадрів, нестача молоді кваліфікованої робочої сили, бюрократія, корупція та інше [4,5]. Із зоргантанням військового конфлікту на території України, можна передбачити переоцінку уряду до військового потенціалу та міцності країни та покращення ситуації у військовій промисловості.

На сьогодні в розвинених країнах головною проблемою дотримання конкурентоспроможності оборонної промисловості є наявність висококваліфікованої робочої сили, причиною чого є загальне старіння населення, довгим та складним навчанням та системою дострокового виходу на пенсію фахівців цієї галузі.

Висновки та пропозиції. Ринок озброєнь є віддзеркаленням геополітичної ситуації в світі, прихованих тенденцій та намірів урядів держав, з чим безпосередньо сьогодні стикнулася Україна, маючи на своїй території військовий конфлікт. Причиною цього є історичне перехрестя України на сфері інтересів Заходу та Сходу, постійний тиск та намагання тримати територію під економічним та політичним впливом, як стратегічний об'єкт з потужним економічним, ресурсним, демографічним та військовим потенціалом. Тому, на сьогодні для України вкрай важливим є формування міцних політичних позицій на світовій арені, одним з інструментів якого є зміцнення військового потенціалу та міцності. Проблематика розвитку військового потенціалу України, напрямки розвитку військової промисловості та стратегічних орієнтирів потребує подальшого аналізу та глибокого наукового дослідження.

Список літератури:

1. Геополітичний аналіз балансу сил і змін у ньому на фоні російсько-українського конфлікту. М. Сунгуровський // http://razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=1121
2. Китай увійшов в топ-5 світових експортерів зброї // <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2013/03/18/298596>
3. США зайняли три чверті світового ринку озброєнь // <http://wartime.org.ua/3151-ssha-zaynyali-tri-chverti-svtovogo-rinku-ozbroyen.html>
4. Україна – один із лідерів з продажу зброї – дослідження // <http://www.radiosvoboda.org/content/article/24939935.html>
5. Україна на 12 місці в світовому рейтингу експортерів зброї // http://www.nbr.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=191:-12-&catid=15:novini&Itemid=39
6. Україна тратит на армію в 29 раз менше Росії // <http://censor.net.ua/n197699>
7. Simon T. Wezeman and Pieter D. Wezeman Trends in international arms transfers, 2013.- SIPRI fact sheet, march, 2014 // <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1403.pdf>
8. Vasiliev Dmitri «Russian arms trade in 2009: figures, trends and projections». Moscow Defense Brief (Centre for Analysis of Strategies and Technologies) – № 1, – 2010.

Каменецкая О.В.

Киевский национальный торгово-экономический университет

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МИРОВОГО РЫНКА ВООРУЖЕНИЙ НА ФОНЕ ОБОСТРЕНИЯ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ КОНФЛИКТОВ

Аннотация

В статье анализируется современное состояние развития мирового рынка вооружений. Исследуются тенденции в его изменении как результат обострения геополитических конфликтов и многополяризации мира. Определяется место Украины на современном рынке вооружений та влияние военного конфликта на его дальнейшее развитие.

Ключевые слова: рынок вооружений, многополярность, военный потенциал, геополитический конфликт, экспортер, импортер.

Kamianetska O.V.

Kyiv National University of Trade and Economics

GLOBAL MARKET TRENDS WEAPONS AMID GEOPOLITICAL CONFLICT EXACERBATION

Summary

The article analyzes the current state of the global arms market. Investigates trends in its change as a result of worsening geopolitical conflicts and multipolar world. The place of Ukraine on the market today is the impact of the arms of the military conflict on its further development.

Keywords: arms market, multipolarity, military capabilities, geopolitical conflict, exporter, importer.

УДК 657.243

СТАНДАРТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ

Кац М.В., Швець В.Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті висвітлено загальноприйняту міжнародну практику документального оформлення операцій купівлі-продажу товарно-виробничих запасів, здійснено її порівняння з досвідом проведення таких операцій в вітчизняному обліку та запропоновано можливі варіанти його удосконалення і спрощення на основі стандартизації та гармонізації відповідно до світових стандартів.

Ключові слова: облік, документування, стандартизація, замовлення постачальнику, видаткова накладна, податкова накладна.

Постановка проблеми. Стандартизація бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах відповідно до міжнародної практики і досвіду є необхідною умовою подальшого розвитку нефінансових підприємств і організацій на шляху інтеграції у світову спільноту. Це дозволить значно спростити сам процес відображення господарських операцій, зменшити, головним чином, документальне навантаження, а також розширити масштаби діяльності.

Ці зміни будуть корисними, перш за все, з практичної точки зору ведення бухгалтерського обліку. Ініціатори законопроектів про затвердження нових і нових форм і кількості документів, реєстрів тощо, за допомогою яких відображаються господарські операції підприємств, замислюються лише над тим, яким чином можна посилити контроль за діяльністю юридичних осіб, і зовсім не думають про те, яким тягарем для організації є збір, ведення, зберігання і моніторинг усієї необхідної документації. На підприємствах з більш-менш великими обсягами діяльності суто документальною роботою займаються цілі відділи, в обов'язки яких входить виключно отримання, перевірка і підготовка до зберігання розхідних документів, якими оформлюються операції купівлі-продажу продукції, товарів та надання послуг. Також велика кількість первинної документації призводить до невчасного її отримання, помилок в датах документів, їх нумерації, розбіжностей через різні способи заокруглення в видатковій і податковій накладних, наприклад, витрат часу на виправлення та доставку правильного варіанту, а найголовніше – штрафних санкцій з боку органів державної податкової служби України за будь-яке з цих порушень.

Мета статті – дослідити міжнародну практику документального оформлення операцій купівлі-про-

дажу товарно-виробничих запасів, здійснити її порівняння з досвідом проведення таких операцій в вітчизняному обліку та запропонувати можливі варіанти його удосконалення і спрощення на основі стандартизації та гармонізації відповідно до світових стандартів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- висвітлити основні види бухгалтерських документів, якими оформляються операції купівлі-продажу товарів у світовій практиці;

- дослідити доцільність використання міжнародного досвіду в частині документального оформлення придбання або продажу запасів.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо закордонний досвід документального оформлення господарських операцій із придбання товарно-виробничих запасів, головним чином, звертаючи увагу на кількість необхідних для цього первинних документів, та порівняємо його з вітчизняним. Міжнародна практика пропонує застосовувати 3 види основних документів для оформлення господарських операцій надходження/продажу запасів: замовлення постачальнику (*Purchase order*), накладну (*Invoice*), податкову накладну (*VAT invoice*), якщо підприємство зареєстровано, як платник податку на додану вартість [5].

Замовлення постачальнику (*Purchase order*) – офіційна пропозиція, бажання покупця придбати певну кількість/об'єм товару за погодженою ціною. Момент прийняття замовлення продавцем є моментом початку існування/укладення контракту між постачальником продукції та її покупцем, до цього моменту договору не існує. Таке замовлення не оформлюється на паперових носіях, а відправляється в електронному вигляді через мережу Інтернет [4]. В Україні поширена трошки інша практика оформлення замовлення постачальнику: це відбувається, як правило, в усній